

Reisverslag naar Ambon door Rudi Sabandar

16 februari t/m 22 februari 2016

Het was al weer 21 jaar geleden dat ik op Ambon was. Mijn eerste bezoek aan Ambon was in juli 1994. Met mijn zoon Bruno heb ik daar een geweldige tijd gehad in kampong Allang. De kampong waar mijn ouders, Matheus Sabandar en Maria Magdalena Sohilait, oorspronkelijk vandaan komen. Dit was dan ook mijn eerste kennismaking met de Molukken. Mijn tweede reis naar de Molukken was in september 1995 waar ik op het eiland Saparua verbleef. Het werd dus weer hoog tijd dat ik naar Molukken moest gaan.

Op vrijdag 29 januari vertrok ik met mijn vrouw Yolanda voor een maand naar Indonesië. Uit verhalen van familie die mij al voor gingen is er veel veranderd. Voordat wij naar Ambon gingen hebben wij op het eiland Java eerst diverse familiebezoeken afgelegd in Cimahi en Bandung en een stukje cultuur gesnoven in Yogyakarta.

Naar Ambon

Op 16 februari was het eindelijk zover. Met de taxi vertrokken wij vroeg in de morgen vanuit ons hotel in Jakarta naar luchthaven Soekarno Hatta. Het was zo ongelooflijk druk op de weg van het hotel naar de luchthaven dat wij bijna de vlucht hebben gemist. Wij zaten in de ochtendspits!! Zoveel motoren en auto's op de weg! Niemand hield zich aan de regels. Alle weggebruikers had zijn eigen regel. Dat was duidelijk merkbaar. Alles reed kris kras door elkaar. En het ging nog goed ook. Er gebeurde helemaal geen ongelukken. Ik heb dit in 1995 nog niet meegemaakt. Toen was er ook niet zoveel verkeer op de weg. Het schijnt dat het verkeer op de weg de laatste 10 jaar explosief is gestegen, met het gevolg dat de wegen overvol raken. Daar had de Indonesische overheid geen rekening mee gehouden. Je ziet nu sporadisch dat ze op belangrijke knooppunten de wegen aan het verbreden zijn.

Ik voelde lichte spanningen in mij op komen toen ik de vertrekhal op luchthaven Soekarno-Hatta binnen liep voor de vlucht naar Ambon. Wij zagen na een paar weken op Java te hebben doorgebracht weer de bekende typisch Molukse gezichten. Dat is weer even wennen. Omdat je een paar weken op Java hebt doorgebracht tussen de Javanen die een andere uiterlijk hebben. Dat is ook weer zo bijzonder aan Indonesië. Elk eiland heeft zijn eigen cultuur en ook het uiterlijk verschilt per eiland. Ik krijg nu ook echt het gevoel dat ik binnenkort in Ambon ben. Het is voor mij al zo lang geleden. Het is hetzelfde gevoel als toen ik voor het eerst naar Ambon ging. De spanningen beginnen bij mij nu te komen. Om 09:00 uur vertrok eindelijk de vliegtuig.

Om de tijd te doden en de spanningen te doen vergeten heb ik tijdens de vlucht naar Ambon proberen te lezen en te slapen. Dat lukte niet erg. Uiteindelijk komt Ambon na drie uren vliegen in zicht. De tijd heb ik twee vooruit gezet. Ik zat aan de goede kant, de linkerkant, van het vliegtuig. Want dan kan ik bij het landen kampong Allang beneden mij zien liggen. Dit is ook de eerste kampong die je ziet als je het eiland Ambon binnen vliegt. Dit is ook een mooie gelegenheid om de eerste foto's te maken van Ambon. Het vliegtuig moest een paar keer boven de zee voor Ambon rondcirkelen voor dat het toestemming kreeg van de luchtverkeersleiding om te kunnen landen. Er hingen helaas veel wolken boven Allang zodat het onmogelijk was foto's te maken. Jammer!

Er ging een heel warm gevoel door mij heen toen het vliegtuig om 14.00 uur op luchthaven Pattimura landde. Ik ben weer terug op Ambon na 21 jaren! In gedachten verzonken kwam het ineens in mij op dat het binnenkort, op 21 maart a.s., 65 jaar geleden is dat onze ouders, de eerste generatie Molukkers, voet aan wal zette in Nederland. Ook vroeg ik mij af wanneer zij Ambon hebben verlaten om elders in Indonesië in dienst te gaan in het leger van de KNIL? Zoveel vragen kwamen ineens in mij op.... Toen ik de vliegtuig uit liep wilde ik zo snel mogelijk naar de aankomsthal. Benieuwd wie van de familie ons zou verwelkomen. Ik keek mijn ogen uit toen ik door de luchtsluis vanuit het vliegtuig naar de aankomsthal liep. Ze hebben hier vooruitgang geboekt sinds mijn laatste bezoek. Toen liep je vanuit het vliegtuig de trap af waarop je op je knieën de grond ging

kussen als je voor het eerst op Ambon kwam. Aangekomen in de aankomsthal zag ik de familieleden al staan. Jaren ouder geworden maar nog steeds herkenbaar.

Vanuit de luchthaven gingen wij eerst naar het plaatsje Tawiri op vijf minuten rijden van de luchthaven. Hier werden wij bij familie verwacht voor de lunch dat bestond uit een uitgebreide rijsttafel.

Bij familie in Tawiri.

Na de lunch vertrokken wij naar de Natsepa Resort. Hier zullen wij de komende zes dagen verblijven. Onderweg genietend van de prachtige vergezichten kwamen we tegen de avond in het resort aan. Aangekomen bij de receptie had je een geweldig mooie doorkijk door de ontvangsthal heen waar je aan de overkant van het water de kampong Hutumury ziet liggen. In het resort bevindt zich een restaurant waar je uitkeek op de tuin met prachtige bloeiende struiken en kokosnotenbomen. Het ontbijt was goed verzorgd en iedere dag anders. Het avondeten smaakte uitstekend en er was voldoende aanwezig. Je kon er à la carte bestellen of van het lopend buffet gebruik maken. Het personeel was heel vriendelijk en behulpzaam. Al merkten we wel dat er soms niet erg praktisch werd gewerkt. Maar dat mocht de pret niet drukken. In het appartement kon je geen wifi ontvangen, af en toe wel in het restaurant. Maar zo'n gemis is het niet. Er was een hele mooie zwembad aanwezig met uitzicht over de Banda zee. Hier houd ik het de komende zes dagen wel uit! De dagen vulden wij o.a. met het bezoeken van kampong Allang, toeren over het eiland, chillen enz.

Op woensdag 17 februari hebben we een auto met chauffeur gehuurd en hebben we het graf van mijn broer bezocht. Hij is daar vorig jaar overleden. Via Ambon stad zijn we daarna langs de kustweg naar Pintu Kota gereden bij kampong Latuhalat. Het was er erg rustig omdat het een door de weekse dag betrof. Het was die dag heel erg warm zoals alle dagen dat ik op Ambon was. De temperatuur schommelde tussen de 35 en 40 graden! Via Santai Beach waar je kampong Allang aan de overkant ziet liggen zijn we terug gereden naar Kota Ambon. Toen wij Kota Ambon binnen reden bleek dat het daar behoorlijk heeft geregend. De straten lagen vol met allerlei afval die uit de goten zijn gekomen. Deze goten liggen langs de wegen die uit het hoger liggende gebieden van de stad komen en kunnen het regenwater niet aan. Het water en het afval loopt zo uit de goten de straat op.

Ondertussen hebben we behoorlijk trek gekregen. De chaffeur wist een goed restaurant waar je o.a. heerlijke papeda kunt eten. De restaurant heet "delapan belas" oftewel 18. Genoemd naar het huisnummer, heel simpel. De straatnaam ben ik helaas vergeten maar het eten niet. Het smaakte voortreffelijk. Als je het restaurant binnenkomt kun je al een keuze maken uit de gerechten die in de vitrinekast uitgesteld staan. Allemaal vers en net klaar gemaakt. We hebben daarna nog ikan bakar gegeten. Onderweg naar het resort zijn we naar een mall(overdekt winkelcentrum) gegaan net buiten de stad. Je kijkt je ogen uit wat ze daar in de supermarkt verkopen. Ze verkopen daar alles wat ze hier in de supermarkt ook verkopen. Sommige producten

zijn wel een stuk duurder. Ondertussen is het buiten behoorlijk gaan regenen. We zijn dus mooi op tijd binnen. Na een heerlijk kop cappuccino bij koffiebar "OJ" in de mall gingen wij terug naar het resort. Het is inmiddels droog geworden. Het viel mij onderweg op ,door dat er geen straatverlichting aanwezig is, dat het verkeer een stuk rustiger reed dan overdag en dat er door de tweewielige motorvoertuigen niet kris kras door elkaar werd gereden.

Donderdag 18 februari hebben wij gepland om naar Allang te gaan. Wij zouden om 10.00 uur door een neef worden opgehaald. Door een misverstand wie het vervoer zou regelen vertrokken wij uiteindelijk om 11.30 uur. Het was een mooie rit naar Allang langs de zuidkant van de baai van Ambon. De rit duurde ca. anderhalf uur. Het verblijf op Ambon was voor mij het ophalen van herinneringen. Er is in al die jaren heel veel veranderd. Op weg naar kampong Allang keek ik ook mijn ogen uit hoe mooi de wegennet is verbeterd. Ik had soms het idee dat ik door Spanje reed met al die bochten en hoogteverschillen. En de uitzicht over de baai van Ambon. Schitterend was het! Jammer was het wel dat je ook veel vuil langs de wegen ziet liggen. En zo te zien ligt het al heel lang! Ze zijn wel met een campagne bezig om Ambon schoon te houden. Maar daar heb je de medewerking van de bewoners nodig. Dat schijnt nogal een probleem te zijn. Onderweg hebben we nog doerian en mango gekocht. We kunnen nu helemaal tot aan Allang met de auto komen en nog veel verder ook! Toen ik in 1995 voor het laatst op Ambon was kon je Allang alleen per boot bereiken. Of met de auto tot Lilibooij en verder door de bush lopen. Na ca. een uur was je in Allang. Jammer dat de boten naar Ambon niet meer varen. Je bent er nu sneller met gemotoriseerd vervoer. Met de boot deed je er toen twee en een halfuur over. Het was toen wel een heel avontuur. De boot kon niet aan land aanmeren. Een paar honderd meter voor de kust stapte je toen over op een kolé-kolé met je koffers, boodschappen enz. De roeiers laveerden de kolé-kolé net zolang tot het recht voor de kust lag. En zodra er een flinke golf van achter de boot op kwam zetten roeiden ze hard naar de kust toe. Aanvoer van spullen zoals o.a. bouwmaterialen is nu eenvoudig door de goede infrastructuur. Dat is ook goed te merken aan de woningbouw in Allang. Er wordt veel verbouwingen en nieuwbouw gepleegd. Allang is door het gemotoriseerd verkeer ook drukker en voller geworden. Dat is de tol van de vooruitgang.

Ingang naar Allang.

We hebben natuurlijk ook een bezoek gebracht aan de rumah tua van mijn vader. Eerst gingen wij naar het huis van een jongere broer van mijn vader. Hij leeft niet meer maar één van zijn zonen woont er met zijn gezin. Hij woont er prachtig niet ver van het strand met uitzicht op de volle zee. Daarna gingen we naar de rumah tua. Omdat het voor Yolanda de eerste keer is dat zij in de rumah tua komt werd zij eerst ingezegend. Daarna mocht zij pas naar binnen. In de rumah tua woont een neef met zijn gezin. We zijn daarna naar pasir putih gereden, even buiten Allang, een mooi stuk wit strand met veel golven. Hier hebben we een rustpauze

genomen en wat van de heerlijke fruit gegeten die we onderweg hebben gekocht. Ik heb hier ook in de zee gezwommen. Het water was niet koud wat je verwacht van zeewater maar lauw. Mijn neef hield mij goed in de gaten dat ik niet te ver de zee in zwom. Want de stromingen onder water zijn zeer verraderlijk. Na de rustpauze zij we weer naar het resort gereden. Het was een vermoeiende reis terug omdat het een zeer warme dag was.

Vrijdag 19 februari zijn we op het resort gebleven. Lekker niets doen en de hele dag chillen bij het zwembad. We stonden al vroeg op en lagen om 10.00 uur al in het water. Het is op dit tijdstip al warm zoals het tijdens ons verblijf in Ambon elke dag warm is. En het wordt als de dag vordert steeds warmer. We verwachten om 14.00 uur bezoek van twee nichtjes met hun kinderen. Zij kunnen dan hun hart ophalen in het zwembad. Want zo gauw komen zij ook niet in het resort. Tijdens het wachten op mijn nichtjes heb ik een bezoek gebracht aan een bouwproject op het terrein van het resort. Hier was een ploeg werklui uit het naburige kampong Suli bezig met het bouwen van een steiger. Het zal dienst doen als aanlegplaats voor boten ten behoeve van o.a. de duiksport. Ik keek vol verbazing en bewondering hoe zij hun werk uitvoerden. Met plastic teenslippers aan hun voeten waren zij de steiger aan het bouwen bij een temperatuur van veertig graden. Teruggekomen bij het zwembad merkte ik dat ik verbrand was en ook Yolanda. We hadden ons vergeten in te smeren tegen de felle zon! Er stond ook een heerlijke verkoelende wind en na een duik in het water merkte je ook niets van felle zon. Afijn op ons volgende bestemming in Indonesië die hierna volgde liep ik met de vellen over mijn schouders en mijn rug. Het bezoek kwam uiteindelijk om 15.00 uur zoals we al verwachten (jam karet). Maar wel met een schaal vol met heerlijke snacks. Tegen de avond gingen zij moe en voldaan met de al slapende kinderen in de armen naar huis.

Steigerbouwers uit kampong Suli.

Zaterdag 20 februari zijn we na een uitgebreid ontbijt een stukje van de westkust van Ambon gaan bezichtigen. Onderweg er naar toe zijn we eerst op bezoek gegaan bij de ikan Morea in Waai. Daar aangekomen werden we opgewacht met muziek die kei en keihard uit een stel speakers kwam. Speakers die je wel eens ziet bij een concert van een hardrockgroep. Het schijnt op Ambon normaal te zijn om de volumeknop voluit te zetten zodat de hele kampong kan mee genieten en waarschijnlijk ook daar buiten. Ik ben met de beheerder van de alen in het water gegaan en met zijn duim en middelvinger knipte hij in het water. Op dat geluid komen de alen tevoorschijn en worden ze gevoerd met rauwe eieren. Ik heb ze ook nog uit het water getild. Maar ze zijn zo (aal)glad dat ze zo door je handen glijden. Na dit bezoek zij we doorgereden naar Liang met zijn prachtige witte strand met schitterend helder water. Hier hebben wat gerust en hebben genoten van het prachtige uitzicht over het water met aan de overkant het eiland Ceram. En meer naar het zuiden toe zie je het eiland Haruku liggen met in de verte het eiland Saparua. Na de rustpauze besloten we om naar Allang en Tawiri te gaan om de familie nog eens te bezoeken voor we over twee dagen naar Bali vertrekken. Na het bezoek aan de familie zijn we via Poka met de ferry overgestoken naar Ambonstad. Een tocht van een kwartier. Nu ben je met de

inmiddels geopende mera-puti brug sneller aan de overkant. In Ambonstad zijn we naar de kleermaker Jan Tomasoa gegaan om wat inkopen te doen. Daarna snel naar café Sibu2 voor een grote fles bir bintang en nasi goreng gegeten. Daar waren we wel aan toe na een lange rit in de auto. Sibu2 viel mij eigenlijk wat tegen na alle verhalen wat ik er over heb gehoord. Je zag foto's van bekende Molukse muzikanten uit Nederland hangen. Dat was het! We zijn daarna maar snel naar het resort gegaan omdat we voelden dat de vermoeidheid begint toe te slaan. We lagen dan ook om 22.00 uur in bed en zijn direct naar dromenland vertrokken.

Strand bij Liang.

Zondag 21 februari hebben we het rustig aan gedaan omdat we de volgende dag naar Bali vertrekken. Dus eerst heerlijk uitgebreid ontbijten, dat kun je hier in het resort wel doen, het menu van het ontbijt is elke dag weer anders en ontzettend lekker. Daarna gelijk naar het zwembad. Vandaag kunnen we nog van het mooie zwembad met zijn schitterende uitzichten genieten. Dat hebben we dus ook gedaan. Halverwege de middag gingen we naar pantai Natsepa lopen met zijn tientallen roedjak kraampjes. Je liep het resort uit en gaat dan rechtsaf langs de drukke weg. En met nog geen vijf minuten was je bij het begin van pantai Natsepa. We hebben wel een paraplu meegenomen tegen de zon zoals we het al vaker deden. We liepen, dachten wij, binnendoor het strand op, niets vermoedend dat het een particulier stuk strand was. Je moest om op deze strand te komen entree betalen bij de ingang die een tiental meters verderop lag. Afijn wij waren al binnen tot dat Yolanda mij wees op een bord waarop De Lunterense Boer stond. "Is dat hier" zei ik. Over deze resort heb ik al veel over gehoord en gelezen. Doordat onze nieuwsgierigheid werd geprikkeld liepen wij verder het strand op. Het was erg druk op het strand met spelende jongeren omdat het zondag was, de enigste dag dat zij vrij waren. Tom Harmusial de manager kwam naar ons toe en stelde zich voor en vroeg de reden van onze komst. We werden daarna voorgesteld aan Njong Manuputty, de eigenaar, die op dat moment aanwezig was met zijn vrouw en verdere familie uit Lunteren. Hij woont zelf in Arnhem maar was op Ambon om het een en ander te regelen voor het resort. Hij vertelde dat zijn vader het resort heeft opgezet op grond die eigendom van de familie is. Hij gaf ons informatie over het resort en we kregen een rondleiding over het terrein dat bestond uit een restaurant en zes zomerhuisjes. De zomerhuisjes zagen er van binnen verzorgd uit. Er was een wastafel, douche en een normale toilet aanwezig en ook een ventilator die onmisbaar is tegen de warmte. Voor de zomerhuisjes was een privéterras met een tafel en stoelen aanwezig zodat je zo vanuit je stoel de zee in kan lopen. Een tv heb je hier niet nodig met zo een prachtige uitzicht voor je zomerhuis. De was, vervoer en excursies kan door de familie geregeld worden. Als ik het moest beoordelen met een cijfer zou ik er een 8 voor geven. Mijn eerste indruk is heel goed. Voor een hogere waardering zou ik er eerst zelf hebben moeten overnachten. Ik denk dat de verblijfkosten bij de Lunterense Boer meer dan de helft goedkoper is dan in het Natsepa Resort. We zijn na deze onverwachte bezoek nog even gauw naar het verderop gelegen tientallen

roedjak kraampjes gelopen. Daarna zijn we terug gegaan naar het resort voor het avondeten. We moesten onze koffers nog inpakken. En dan op tijd naar bed.

Maandag 22 februari ging om 04:30 uur de wekker af. Meteen douchen, aankleden en ontbijten. Om 05:45 uur uitchecken uit Natsepa Resort. Om 06:30 uur komt de taxi om ons naar Pattimura Airport te brengen. Het is nog ca. een uur rijden naar de luchthaven. Om 08:45 uur vertrekt de vliegtuig naar onze laatste bestemming in Indonesië. Aangekomen op de luchthaven stond ik weer verbaasd te kijken in de vertrekhal. Er is zo veel veranderd sinds mijn laatste bezoek aan Ambon. Er zijn nu zelfs winkels en restaurants aanwezig waar je nog je laatste aankopen kunt doen of een kop koffie of iets anders kunt drinken. We hebben een korte maar geweldige tijd gehad op Ambon en heel veel indrukken opgedaan. Ik kreeg weer een weemoedig gevoel toen de vliegtuig op steeg. Mijn gedachten gingen uit naar de familieleden en alle andere mensen die we daar hebben ontmoet en gesproken, naar de mooie uitzichten het heerlijke eten en het mooie eiland. Kampong Allang kon ik nu goed zien liggen. Het was helder weer en het zicht was goed. Nog snel foto's gemaakt voordat kampong Allang uit zicht was.

Amatoo Allang, amatoo Ambon.

Uitzicht vanuit het zwembad in het Natsepa resort.